

Jak to było ponad sto lat temu...
Literatura dla dzieci dostępna
w latach 1800-1899.
Część 2.

O małym Polusiu.

Był sobie mały chłopczyk, imieniem Polek. Na lato przyjeżdżał zawsze na wieś, gdzie było bardzo wesoło.

Pod dużą lipą leżała ogromna kupa piasku.

Polek brał taczkę ze szpadelkami i woził piasek po ogrodzie.

— Piasek sprzedaję! Piasek sprzedaję! Pia-pia-piach! — wołał Polek, udając piaszkarza.

— Proszę tu piasku! — mówiła Zosia, jego niania.

Polek dojeżdżał do Zosi, przewracał taczkę i wszystkim piasek z niej wyrzucał.

Maria Weryho

W lecie :

książka dla małych dzieci

Data powstania dokumentu:

1896

Link do książki

<http://polona.pl/item/28675738/47/>

Konstancja Łubieńska

Bajki dla dzieci.

Data powstania
dokumentu:

1841

Link do książki

[http://polona.pl/item/167
332/11/](http://polona.pl/item/167332/11/)

Kotki.

„Wychowałam dzieci troje,
Różnych postacią, imieniem,
Dalam wam dostatki moje,
Lecz z wyraźnym zaleceniem,
Byście żyli w ciągłej zgodzie,
Pamiętając o swym rodzie.“

Tak mówiła kotka stara,
W świąt puszczając swoje dzieci
Niech jej słowu będzie wiara,
Gdzie tylko głos jej doleci!
Bo gdy rodzeństwo w niezgodzie,
Latwo mu bieda dobodzie.

← Polska korona.

Nieraz można czytać i słyszeć o polskiej koronie. Była ona godłem władzy królów polskich. Kiedy król obejmował rządy wtedy koronowano go uroczystie. Arcybiskup gnieźnieński wkładał mu na głowę koronę, w prawą rękę dał mu berło, a w lewą złote jabłko, przytem mu podał

szczęrbiec. Korona była oznaką królewskiej króla godności. Był to widomy znak jedności narodu, ztąd korona znaczyła później tyle co Polska tj. ziemie polskie, zostające pod władzą czyli koroną polską.

Korona polska pochodzi od Bolesława Wielkiego. On kazał ją zrobić i pierwszy się nią ukoronował. Dla tego zowie się koroną Bolesławowską. Jest ona cała ze złota, wysadzona perłami i drogiemi kamieniami. Większa część królów polskich była nią koronowana. Dla tego ma ta korona wielkie znaczenie. Pewnie ją przechowują wierni synowie Ojczyzny, aby kiedyś w lepszych czasach znova dawnym blaskiem zajaśniała. Na str. 16 podaję wam obrazek korony.

← Roku 1024 koronował się Bo-

Józef
Chociszewski
**Mała historia
polska
dla dzieci
z obrazkami**

Data
powstania
dokumentu:

1873

Link do
książki

<http://polona.pl/item/799257/11/>

Mala ogrodniczka.

*Idź, mała, i ubogę
Przyjedź! kwiatki mogą.*

Niezabudka.

Mam ja ogródeczek
Słuczny, choć małyki.
W moim ogródeczku
Rosną niezabudki.

Niezabudki rosny,
Co je mama słała,
Żeby na jej słowa
Zawsze pamiętała.

Kiedy rano wstąpię
Do mego ogródka,
— Dzień dobry, Zosienko!
Mówi niezabudka.

Dzień dobry, Zosienko,
Dzień dobry dziewczyno!
Niech ci wszystkie chwileki
Pożytecznie płyną!

Gdy wezmę książeczkę,
Albo też robotkę,
Zawsze sobie wspomnę
Moją niezabudkę.

Moją niezabudkę,
Co mi tak mówiła:
— Nie trać darmo czasu,
Moja Zosiu miła!

Gdy się z Julecią gniewam,
Choćby też na krótko,
Nie śmiem się przywitać
Z matką niezabudką.

Mala niezabudka
To mi tak mówiła:
— Żyż z siemstrzyką wesoło,
Moja Zosiu miła!

Lecz gdy dzieńek przegdnie
Głęboko i cichutko,
— Tu mówię: dobranoc,
Mala niezabudko!

Mala niezabudko,
Coś mi tak mówiła:
— Kto dobry, ten błogi,
Moja Zosiu miła!

Maria Konopnicka
W domu i w świecie : książka dla dzieci od lat 10 do 12
Data powstania dokumentu: 1891
Link do książki <http://polona.pl/item/68638/5/>

Robinson w swej łące.

PRZYPADKI
ROBINSONA KRUZOE.

PODLUG NAJLEPSZYCH ŹRÓDEŁ.

Daniel Defoe
**Przypadki
Robinsona Kruzoë :**
podług najlepszych źródeł
dla dzieci polskich.

Data powstania dokumentu:
1868

Link do książki

<http://polona.pl/item/39298>

[7/4/](#)

spręty sumy się poruszała. Gdy nasze dziewczynki wszystko obejrzały i wszystkiego zapragnęły, zbliżyły się wreszcie do pięknej Lalki ubranej w suknię z atlasu różowego, spiętą srebrnym paskiem, z kapelusikiem na głowie, najwykwintniejszego gustu. Zgrabna figurka Lalki, świeżość toalety zachwyciła obiedwie siostry. Zaraz też wzrokiem błagalnym wskazały ją Mamie. Pani Zacniewska rzekła do swych córeczek: „Widzicie tylko jedną Lalkę, a jest was dwie.“ Dzieci westchnęły sobie. Mama zakupiła im kilka drobnostek, i powróciła z dziećmi do domu.

[b. a.]

Lalka dobrze wychowana oraz latarnia magiczna dla grzecznych dzieci

Data powstania dokumentu: **1850**

Link do książki <http://polona.pl/item/231005/7/>

Intencja mamy

Scena 1.

Janie.

Janie (wbiega głębią z powieszwancom w ręko).

Mama, Manusia! (rozglądając się po stronie) Niema jej; pewnie uczy się jeszcze, a matka już idzie! (odstawia fotel) Tu usiądźcie, (poprawia bukiet) To dla mamusi bukiet (zaglądając w powieszwancom) E, już umiem. Ale co to szkodzi? Jeszcze raz powtórzę. (poważnie, przed fotelom) — „W dzień twoich imienia, w dzień twoich imienia..” Nie, znana — to za cicho, głośniej trzeba. — „W dzień twoich imienia składam ci, droga matczko..” Jeszcze głośniej. — „Składam ci, droga matczko..” (z awdy strony wtdęga Manusia z pęktem kwiatków i powieszwancom).

Scena 2.

Janie — Manusia

Manusia (z obawą).

To już nie długo, już zaraz.. Ach, Janie, Janie, jak ja się boję! Dedy cała, pewnie się pomyję.

Janie.

Dlaczego? przecież umiesz już dobrze!

Leopold Świdorski Tuzin komedyjek i obrazków scenicznych dla dzieci i młodzieży

Data powstania dokumentu:
1899

Link do książki

<http://polona.pl/item/20550723/10/>

Tomasz Dziekoński

Wiązanie dla moich wnuków : pierwiastki czytania jako zachęta do nauki

Data powstania dokumentu: 1874

Link do książki <http://polona.pl/item/1076994/14/>

SŁOŃ

NAUKA TRZECIA.

Wartość pieniędzy. — Słoń.

Cześ. Dziadzia powiedział, że panowie kupują małpy, ile też za taką małpę płać Dziadek. Czybyś miał ochotę kupić?

Cześ. Nie, żebym miał pieniądze, tobym kupił kucyka, jeździłbym na nim i Józiovi pozwoliłbym i Prosperkowi; a małpa coż tylko do zabawy. To my i tak mamy wieiórkę i dosyć innych zabawek.

Józio. A jabym kupił małpę, żeby dziadzia dał pieniędzy.

Dziadek. Wierzę, tybyś wszystko kupował, gdyby tylko dziadzia pieniędzy dawał, a nie masz jeszcze wyobrażenia ile to pieniędzy wychodzi na wasze istotne po-

Jakże? ty na takim małym koniku jeździsz?

S. Morawska

WIELKIE ZDOLNOŚCI PRZYGODY ZYGMUSIA

DMIE POWIASTKI

DLA DZIECI

Zuzanna Morawska
**Wielkie zdolności ;
Przygody Zygmunia :
2 powiastki dla dzieci.**

Data powstania dokumentu:

1896

Link do książki

<http://polona.pl/item/184572/5>

/

POWIEŚĆ I.

Krzak róży.

Ach! jaka piękna róża! zawołała z radością pięcioletnia Zosia, spostrzegłszy pierwszą rozwiniętą różę, na bogato-listnym krzaku; pozwól mamó, niech ją zerwę. Zaczekaj, kochane dziecię, odpowiedziała matka; zostaw ją tak jeszcze: zerwana nie długo zwiędnie; a jeżeli ją chcesz mieć koniecznie, oto są moje nożyczki, bo się kolecami możesz skaleczyć.

I 11357

Elżbieta Jaraczewska
**Upominek dla dzieci czyli
krótkie powieści moralne.**

Data powstania dokumentu:

1828

Link do książki

<http://polona.pl/item/12847453/6>

/

Dziękuję za uwagę.
Trzecia część wystawy
ukaze się w marcu 2016 r.

